

**Rezumatul rezultatelor științifice colective ale grupului de autori Tudor Osoianu, dr.
prof. univ. și Dinu Ostavciuc, dr. conf univ.**

I. Având în vedere prevederile art. 302 alin. (2) CPP (aici și în continuare se are în vedere Codul de procedură penală al Republicii Moldova), procedura examinării recursului asupra încheierilor privind autorizarea măsurilor procesuale de constrângere, inclusiv și a aplicării sechestrului, se va realiza în conformitate cu prevederile art. 311 și 312 CPP, care de fapt reglementează procedura de depunere și examinare a recursul împotriva încheierii judecătorului de instrucție privind aplicarea sau neaplicarea arestării, arestării la domiciliu, sau privind liberarea provizorie ori refuzul liberării provizorii, precum și privind prelungirea sau refuzul de a prelungi durata acestor măsuri. Am constatat că prevederile art. 312 CPP sunt racordate la standardele CtEDO privind contestarea cu recurs a arestului preventiv sau la domiciliu, ce provin din prevederile art. 5 par.4. CEDO.

Totuși practica de examinare a recursurilor privind încheierile de aplicare a altor măsuri de constrângere în afara celor indicate în art.311 CPP, denotă că jurisprudența națională în materie nu este uniformă, fiind atestate modalități și opinii alternative de interpretare privind procedura de examinare a cererilor, perfectarea procesului verbal, emiterea încheierilor, etc. Astfel aplicarea prin analogie a prevederilor art. 312 CPP în cazul contestării *alor măsuri de constrângere* nu ar fi cea mai reușită soluție legislativă.

Altă categorie a încheierilor judecătorului de instrucție, specificate în art. 305 alin. (8) CPP, art. 305/1 alin. (6) CPP, art. 313 alin. (6) CPP, art. 437 alin. (1) pct. 3/1), pct. 4) CPP sunt posibile a fi atacate cu recurs care, urmează a examinat în conformitate cu prevederile Titl. II Cap. IV sect. a 2-a §. 2 din Partea specială a CPP.

Temeiurile indicate în art. 444 alin. (1) pct. pct. 3), 7) -13) CPP, exced sferei de control judiciar al urmăririi penale în al doilea grad de jurisdicție, deoarece analiza conținutul lor denotă că se referă la sentințele pronunțate de judecătorii privind infracțiunile ușoare pentru săvârșirea cărora legea prevede în exclusivitate pedeapsa nonprivativă de libertate, precum și la sentințele pronunțate de Curtea Supremă de Justiție. Deci putem constata că temeiurile de recurs prevăzute în art. 444 alin. (1) pct. pct. 3), 7) -13) CPP prin definiție nu se pot referi la încheierile pronunțate de judecătorul de instrucție privind autorizarea unor acțiuni de urmărire penală/măsuri speciale de investigații, precum și cele pronunțate în urma examinării plângerilor în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, dar sunt incidente recursului asupra sentințelor indicate în art. 437 alin. (1) pct. 1) și pct. 3) CPP.

Având în vedere cele expuse suntem justificați a opta pentru *revizuirea* procedurii de control judiciar al urmăririi penale în al doilea grad de jurisdicție, în primul rând pe cale legislativă. Prevederile art. 312 CPP reglementează de fapt procedura controlului judiciar al arestului și al măsurilor alternative ale arestului indicate în art. 311 CPP. Din acest motiv aplicarea prin analogie a dispozițiilor art. 312 CPP pentru încheierile indicate în art. 302 alin. (2) CPP întâmpină dificultăți în jurisprudența instanțelor naționale. Aceleași considerante le reținem pentru aplicarea în mod corespunzător a prevederilor art.art. 437-451 CPP, care sunt destinate în primul rând pentru contestarea hotărârilor penale prin care prima instanță se expune prin sentință asupra fondului cauzei penale.

II. Nu există standarde care ar interzice examinarea de regulă în procedură scrisă, adică fără convocarea ședinței publice a plângerilor adresate judecătorului de instrucție conform prevederilor art. 313 CPP, dar și a recursurilor asupra acestor încheieri de către Curțile de apel în ordinea prevăzută de 447 CPP. (În cea mai mare parte propunerile noastre au fost acceptate de doctrinari, de grupul de lucru constituit de Ministerul Justiției la care participă și subsemnații, dar și de Parlamentul RM, care a modificat CPP în temeiul legii nr. 245 din 31-07-2023 pentru modificarea unor acte normative. Publicată la 22-08-2023 în Monitorul Oficial Nr. 325-327 art. 579), de ex.).

III. Am ajuns la concluzia că inculpatul nu doar că beneficiază de reducerea pedepsei în urma încheierii tranzacției în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției, ci negociază cantumul sancțiunii, precum și forma de executare a acesteia. Optăm pentru această poziție, deoarece tranzacția încheiată între stat și învinuit sau inculpat trebuie să reglementeze teze exacte cu privire la aceste deziderate. De altfel, învinuitul merge în instanță de judecată „cu ochii” legați, necunoscând

consecințele, pedeapsa etc., deși a semnat un contract cu statul. Astă de fapt este esența acestei proceduri simplificate și speciale. Prin urmare, am propus ca CPP să fie modificat și completat, astfel încât să fie clar prevăzute negocierile între procuror și învinuit, iar acordul să reglementeze exact și pedeapsa pentru infracțiunea comisă, ba chiar și modul executării acesteia. În același context, poate ca acest acord să fie discutat la faza urmăririi penale cu judecătorul de instrucție și acceptat de el, iar în instanță de judecată doar să fie verificată legalitatea întocmirii acordului, respectarea drepturilor garantate și aspectele ce țin de nulitatea și inadmisibilitatea probelor la etapa ședinței preliminare. În acest caz, instanța de judecată va emite sentința și va stabili pedeapsa în baza prevederilor acordului. (Această propunere a fost susținută în grupul de lucru constituit în vederea modificării și completării CPP, iar Parlamentul a agreat-o în temeiul Legii nr.83 din 14.04.2023, în vigoare 02.08.2023. A se vedea în acasă sens redacția actuală a art.505 alin. (3) și (4) CPP).

IV. Constatăm în urma analizei realizate, că prevederile art. 90 alin. (2) CPP – *nici o persoană nu poate fi silită să facă declarații contrar intereselor sale sau ale ruedelor sale apropiate* – nu corespund cerințelor de calitate, previzibilitate în aplicare și claritate, examineate atât în contextul tuturor normelor de procedură examineate, cât și în contextul concluziilor care pot fi făcute în contextual interpretări logice, gramaticale și sistemică a acestora..

Nu este clar dacă prevederile art. 90 alin. (2) CPP se referă numai la martori sau numai la alți participant ai procesului, deoarece titlul art. 90 CPP este *Martorul*. Norma procesual-penală în cauză ar putea viza și alți participanți ai procesului, dat fiind faptul că în această normă este utilizată sintagma *Nici o persoană (...)*. Am putea presupune întemeiat, precum că prin sintagma *Nici o persoană (...)* se au în vedere atât martorul, cât și alți participanți la proces.

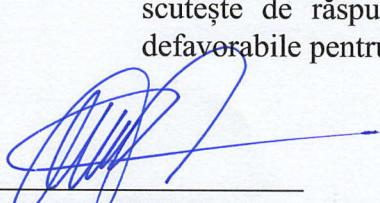
Nu este clar, de asemenea, care este sensul avut în vedere de legiuitorul nostru la expunerea sintagmei (...) să facă declarații contrar intereselor sale sau ale ruedelor sale apropiate. Am putea presupune că atunci când se menționează că *nici o persoană nu poate fi silită să facă declarații contrar intereselor sale sau ale ruedelor sale apropiate*, legiuitorul a avut în vedere dreptul de a nu se autoincrimina pe sine și dreptul de neincriminare a ruedelor apropiate.

Dar poate există și o altă interpretare, dat fiind faptul că mai multe norme ale CPP, care reglementează privilegiul de nu se incrimina a martorului, bănuitorului, învinuitului, inculpatului (art. 21, art. 63 alin. (7), art. 64 alin. (4), art. 66 alin. (2) pct.8), art. 90 alin. (3) pct. 8), art. 90 alin. (12) pct. 7), art. 103 alin. (3), art. 109 alin. (7) CPP) nu rezervă acest drept prin utilizarea expresiei: *contrar intereselor sale și a ruedelor apropiate*, dar, după cum s-a observat, prin utilizarea altor expresii care reglementează dreptul la tăcere:

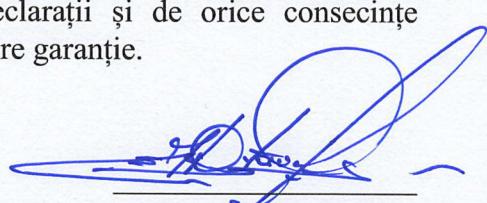
- art. 90 alin. (1) CPP;
- art. 90 alin. (12) pct. 7) CPP;
- art. 64 alin. (4), art. 66 alin. (2) pct. 8) CPP;
- art. 103 alin. (3) CPP;
- art. 109 alin. (7) CPP.

Analiza normelor de procedură expuse permite să conchidem că principiul instituit de art. 21 CPP și alte norme de procedură penale:

- include atât dreptul la tăcere al persoanei audiate în unele situații strict determinate de CPP, cât și dreptul de a nu mărturisi împotriva altor persoane – rude apropiate;
- se disting două categorii de subiecți care beneficiază de acest drept: în primul rând, este vorba despre dreptul acuzatului la tăcere; în al doilea rând, despre dreptul martorului de a beneficia de imunități și privilegii;
- privilegiul contra propriei incriminări și a incriminării altor persoane apropiate scutește de răspundere pentru refuz de a da declarații și de orice consecințe defavorabile pentru persoana care a beneficiat de atare garanție.

Tudor OSOIANU

Dinu OSTAVCIUC